

Контексти творчості Олександри Яківни Савченко

Аналіз ефективності цифрових засобів у реалізації ідей О. Савченко під час літературного читання

Анна Шпеко,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

ORCID 0000-0002-1533-5992

Email: annashpeko16@gmail.com

Наукова керівниця Світлана Стрілець,

докторка педагогічних наук, професорка кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Ознайомлення з науковою спадщиною вітчизняних педагогів є важливою складовою професійного зростання сучасного вчителя, адже вона формує підґрунтя для глибшого розуміння національних підходів до освіти, зокрема в початковій школі.

Однією з ключових постатей української педагогіки є

Савченко Олександра Яківна

Науковиця зробила значний внесок у розвиток методики літературного читання. У колі наукових інтересів прослідковується питання вдосконалення освітнього процесу, що й відображено у вагомому доробку під час реформування освіти, зокрема у якості керівника робочої групи розробників типової освітньої програми для початкової школи. Її ідеї збагачують сучасну практику викладання, особливо в умовах компетентнісного навчання.

Академікня НАПН приділяла значну увагу:

мовленнєвому розвитку та

читацькій компетентності;

міжпредметним завданням на уроках читання;

формуванню мотиваційно й емоційно-ціннісного ставлення до тексту.

- У світлі цифрової трансформації освіти важливим стає аналіз того, наскільки ефективно цифрові засоби допомагають реалізовувати педагогічні концепції О. Савченко на уроках літературного читання. Такий аналіз дає змогу не лише осучаснити освітній процес, а й зберегти й примножити педагогічну спадщину, зумовлюючи формування нової освітньої парадигми.

Аспекти професійної підготовки

Сучасні вимоги до діяльності вчителя потребують глибокої психологічної дидактико-методичної підготовки й цифрової грамотності, що вимагає структурних і змістових змін у системі педагогічної освіти [1, с. 9-10]. Зокрема це включає впровадження неперервної педагогічної практики та оволодіння сучасними методами й технологіями, що сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу.

Умови навчання

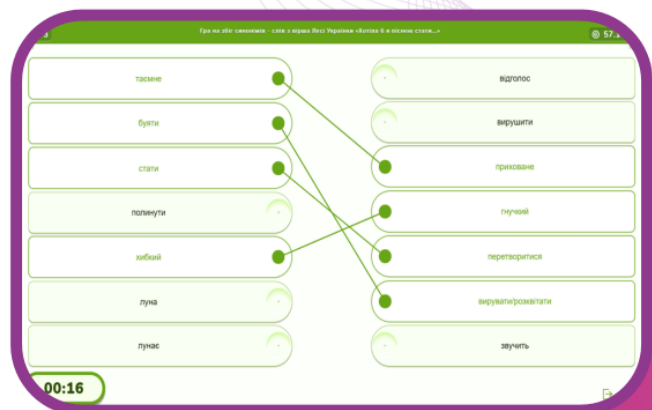
Урахування емоційних потреб учнів початкових класів, створення підтримуючого та безпечного середовища шляхом упровадження соціально-емоційного навчання є запорукою збалансованого розвитку, покращення взаємодій і свідомого засвоєння навчального матеріалу. Тому поділяємо думку, що під час навчання учнів у початковій школі необхідно забезпечувати умови, за яких діяльнісні результати освітнього процесу гармонізуються із ціннісними для всебічного прояву інтересів і здібностей дітей [1, с. 9].

1. Савченко О. Початкова освіта в контексті ідей нової української школи і учнів. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2018. № 2. С. 4–10.

Щоб забезпечити таку узгодженість умов навчання, необхідно застосовувати ефективні прийоми, які допомагають учням глибше осягати зміст текстів як складову освітнього процесу.

На думку О. Савченко ефективними прийомами для цілісного сприймання учнями тексту, розуміння явищ чи дій, зрештою, значення слів, окрім аналізу їх морфологічної будови і звернення до словників є демонстрація предметного або сюжетного малюнку та заміна слів синонімами [2, с. 69].

Якщо говорити про синоніми, то їх можна подати у вигляді гри на «Edugarlay». Для цього необхідно проаналізувати обраний твір з метою пошуку тих слів, з розумінням яких у дітей можуть виникати труднощі. Далі обрати шаблон гри «Збіг пар» і додати пари синонімів, значення яких можна знайти у словниках. Після публікації гри учні активно долучаються до поєднання пар. У разі потреби вчитель може встановити часові обмеження і кількість спроб, що доступно у безкоштовній версії.

Гра на знаходження синонімічних пар до вірша Лесі Українки «Хотіла б я піснею стати...»

2. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ : КОД-ВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

Учні початкових класів активно набувають досвіду читацької діяльності, коли переглядають ілюстрації, адже:

- ✓ співставляють прочитане і побачене;
- ✓ описують зображене;
- ✓ з опорою на серію картинок переказують текст;
- ✓ відшуковують рядки, які розкривають зміст ілюстрації;
- ✓ характеризують персонажів;
- ✓ представляють власне бачення малюнка [2, с. 65].

Штучний інтелект значно спрощує підготовку добору ілюстрацій, оскільки їх створення відбувається за лічені секунди, проте потребує врахування багатьох деталей у процесі написання промту. Учителю варто за допомогою питань різних частин мови наводити учнів на думку. Цілком доцільно для кращого запам'ятовування віршів генерувати зображення, пропонувати здобувачам освіти детально описувати прочитане, щоб отримати якомога кращу генерацію.

— Хоч кошик порожній,
та повний животики!
Синиці суніці
збирали у ротик.

До рядків вірша Володимира Лучука «Порожній козуб», згенероване «Bing Image Creator» за допомогою моделі DALL-E 3.

2. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

Творчість

Читання творів допомагає стимулювати уяву для створення творчих продуктів, серед яких вірші, казки, нові слова, малюнки, листівки, вистави [2, с. 57].

Медіапродукти

У підручниках Олександри Яківни є завдання, які потребують прояву творчості учнів, як-от наступні «Медіавіконця» для третьокласників [3, с. 116, 130].

- «Афіша вистави»
- «Мініпроект – створення обкладинки книжки «Мій улюблений вірш»

Цифрові рішення

Використовуючи цифрові технології, діти у зручному додатку розробляють дизайн афіші чи обкладинки, дослухаючись до прописаних у підручнику порад юним видавцям чи дизайнерам.

- **Canva**
У «Canva» доступні всі необхідні для цього елементи, зокрема є змога додавати зображення з інших сайтів та використовувати або генерувати ШІ одразу там же картинку за описом.
- **Freepik**
На сайті «Freepik» можна перетворити ескіз у зображення, а для створення обкладинки достатньо і безкоштовних можливостей.

Обкладинка до улюбленого вірша

Афіша вистави

2. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

Науковиця переконана, що молодші школярі мають сформувати міжпредметне вміння – вільно орієнтуватися в елементах книги, аби розуміти мету і зміст навчального завдання, самостійно працювати [2, с. 59].

Проектна діяльність

● Розробка книги

Для того, щоб закріпити ці знання, як творчий проект класу, можна запропонувати школярам створити невеличку спільну книгу, де буде як і обкладинка, так і зміст, розділи тощо. У кожного учня будуть свої ролі.

Інтерактивна книга

● Співпраця

Для цього цінним є взаємодія класу у спільному документі на платформі «Canva» з подальшим використанням інтегрованого в ній інструмента дизайну «Heyzine Flipbooks» – онлайн-сервісу для створення інтерактивних книжок.

Перспектива

● Мотивація

Так само потрібно заохочувати здобувачів початкової освіти проявляти фантазію під час розробки та презентації власних творів, враховуючи складові тексту, і обов'язково надавати знайомим можливість ознайомитися з авторськими проектами, щоб отримати зворотний зв'язок.

2. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

Візуалізація даних і швидкий доступ

Для осмислення й запам'ятовування біографічних фактів із життя письменників нерідко використовують хмаринки слів, які зустрічаються на сторінках підручників, зокрема для учнів 4 класу є про Тараса Шевченка (автори – О. Савченко, І. Красуцька). Їх можна створювати разом із дітьми на багатьох сайтах, до прикладу «Word Cloud Generation» чи «Word Art».

Також у підручниках часто розміщені **QR**-коди і гіперпосилання, наприклад, за якими школярі мають змогу відвідати музей книги, здійснивши віртуальну екскурсію, ознайомитися із сайтами, на яких представлені різножанрові літературні твори.

● Хмара слів, розроблена на «Word Cloud Generation» до уроків про В. Сухомлинського

Можливості ШІ

У процесі вивчення творів Тараса Шевченка молодшими школярами важливо знайомити їх з біографією поета через використання краєзнавчого матеріалу, перегляд картин, музику [2, с. 57].

Мультимедійні елементи викликають глибше переживання змісту твору, тобто забезпечують емоційну залученість. Тому ефективним окрім прочитання віршів є й слухання музики, як-от пісні до вірша «Думи мої, думи мої» у виконанні Артема Пивоварова та DOROFEEVA.

Також за допомогою «Suno AI» є можливість згенерувати і почути інші версії, пофантазувати і внести власні певні зміни чи написати продовження.

Наразі тенденцією, яка заповнила соцмережі, є генерування ШІ ляльок у різних стилях за допомогою ChatGPT-4o. Тому цікавим є збір колекції ляльок, схожих на відомих постатей. Учитель заздалегідь готує промпт, а учні називають пропущені слова, наприклад, псевдоніми чи як називають людину, її професію, те, що у неї в руках, аксесуари, вносять деталі щодо зовнішнього вигляду.

ChatGPT-4o

2. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

ВИСНОВКИ

Сучасні цифрові засоби сприяють повноцінній реалізації дидактичних підходів під час літературного читання, запропонованих видатною українською педагогинєю О. Савченко, безумовно, за умови цілеспрямованого і педагогічно виваженого використання вчителем початкових класів.

Вони включають як спільну роботу на освітніх платформах, так і самостійне створення візуального й аудіального вмісту, зокрема за допомогою штучного інтелекту, та не лише відповідають її методології, але й розширюють можливості для особистісного розвитку учнів, формування читацької культури, стимулювання інтересу до художнього слова.

Аналіз використання сайту для генерування освітніх ігор «Educaplay», нейромережевої моделі DALL-E 3, платформи дизайну «Canva», вебсайту «Freepik», онлайн-сервісів «Heyzine Flipbooks» і «Word Cloud Generation», QR-кодів, ШІ-інструменту для створення музики «Suno AI», мультимодальної моделі «ChatGPT-4o» на уроках читання доводить їхню ефективність у процесі обговорення й аналізу прочитаного, творчої, ігрової, проектної роботи з учнями молодшого шкільного віку. Отже, цифрові технології викликають емоційне піднесення та вмотивованість до глибшого осмислення літературних надбань, розвиваючи креативний та аналітичний потенціал молодших школярів.